

Strategier för genusintegrering i verksamhetsstyrning

AES Strateginätverk via Zoom den 8 februari 2023

Anneli Häyrén, fil.dr, Högskolan i Gävle

Eva Wittbom, ek.dr, Stockholms universitet

Akademien för ekonomistyrning i staten, AES

Vår presentation

- Vad har genus med verksamhetsstyrning att göra?
 - Begrepp
 - Från könsblindhet till genusintegrering
 - Tre integrationsmodeller
 - Hur får man syn på genus?
 - Mätbarhetsfällan
 - Några exempel

Vår forskning inom Akademin för ekonomistyrning i staten (AES) fokuserar på styrningsprocesser ur olika perspektiv. Det handlar framför allt om hur myndigheternas interna styrnings- och ledningssystem fungerar för att kunna styra sina verksamheter till att uppnå politiskt ställda krav och mål.

Det finns **horisontella krav** som gäller varje myndighet. Ett sådant är jämställdhet. För att förstå det politiska begreppet jämställdhet behövs det vetenskapliga genusperspektivet.

Genus är ett analytiskt begrepp för att förstå hur kön konstrueras och ordnas.

- Redovisning, ekonomi- och verksamhetsstyrning konstruerar föreställningar om verksamheten som behöver belysas med genusperspektiv
- Det har med social hållbarhet att göra: se Agenda 2030
- Strategiskt behövs genusperspektiv på resursanskaffning, resursfördelning och budget, resultatmätning och uppföljning, ansvar och befogenheter, så kan styrningen genusintegreras

Politiska och vetenskapliga begrepp

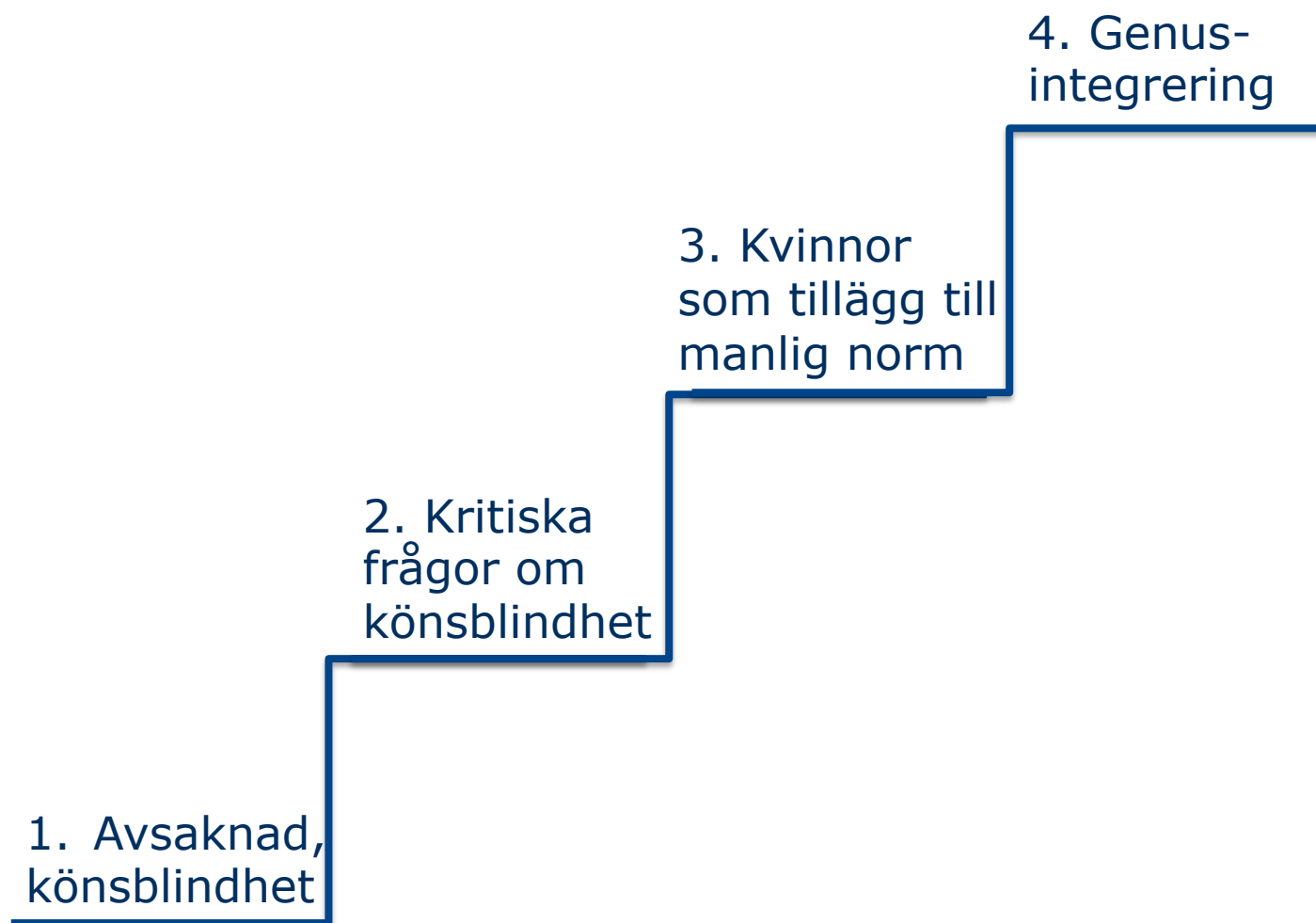
Politiskt, empiriskt:

- Jämställdhet
- Mångfald
- Könsoverskridande

Vetenskapligt, analytiskt:

- Genus
- Intersektionalitet
- Queer-teoretiskt

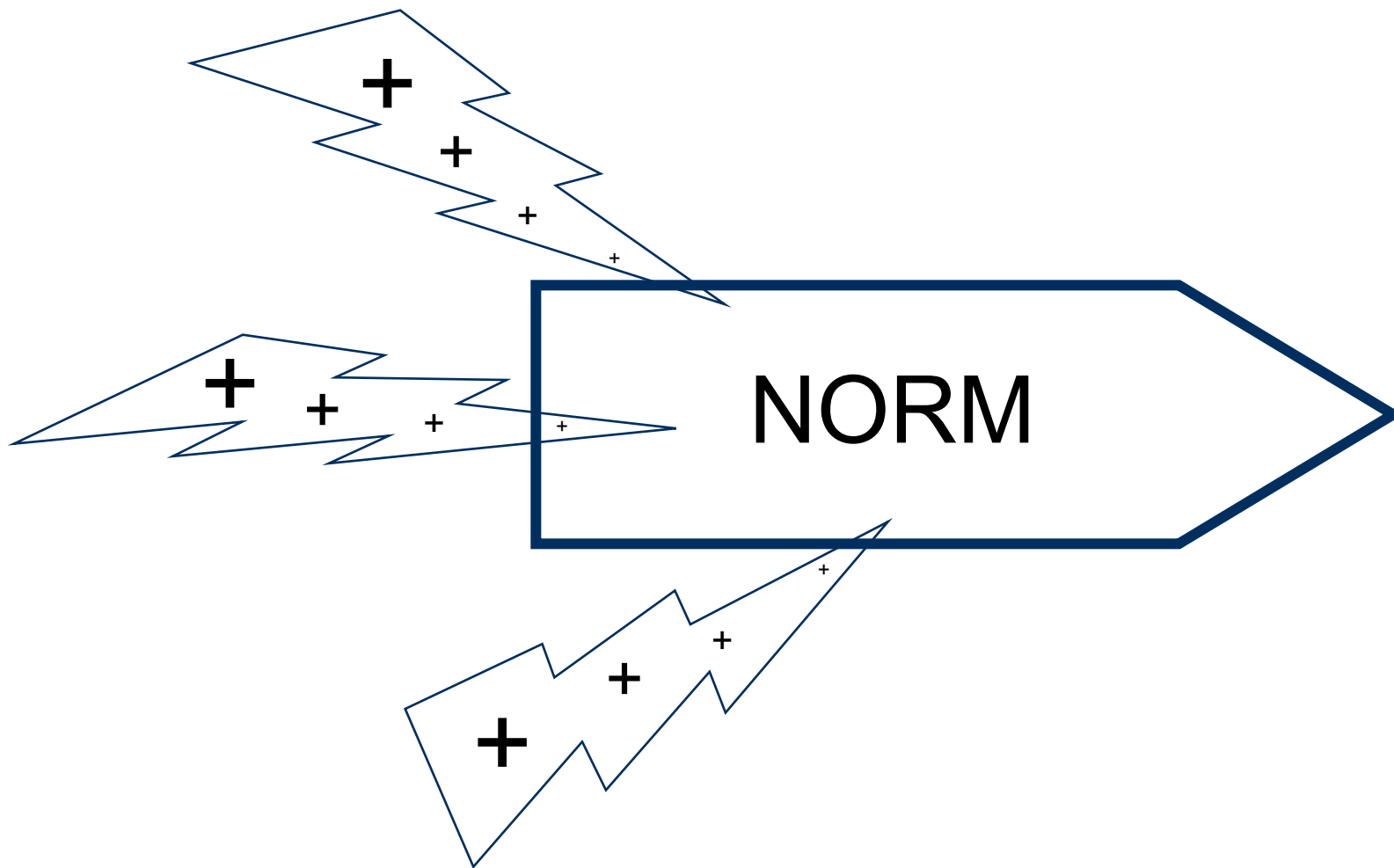
Från könsblindhet till genusintegrering

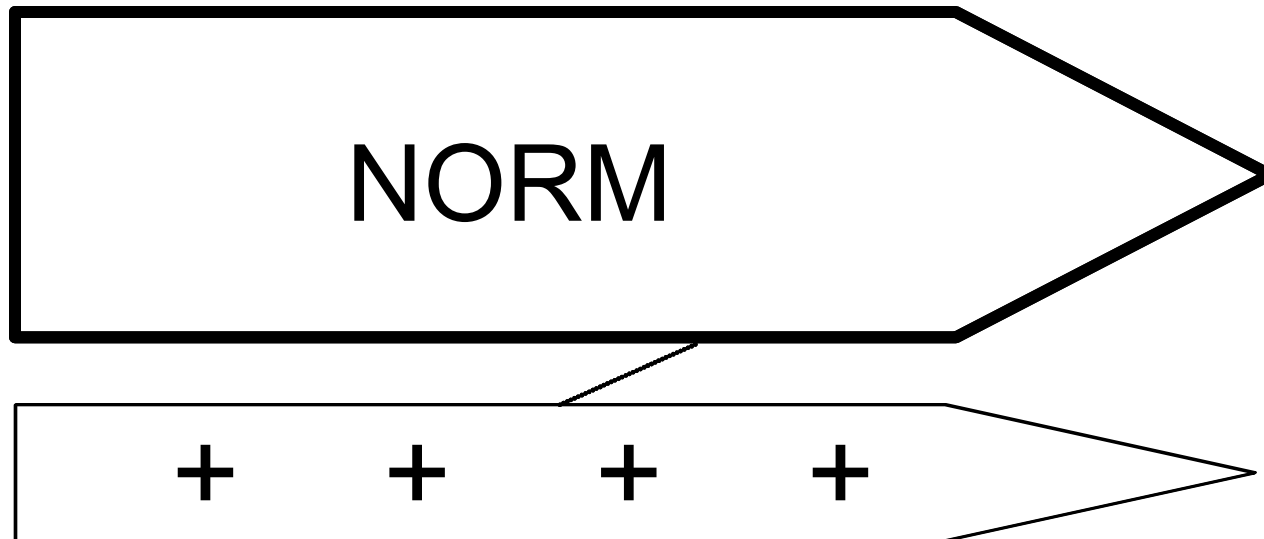
GENUSMEDVETENHET

Tre modeller för integrering

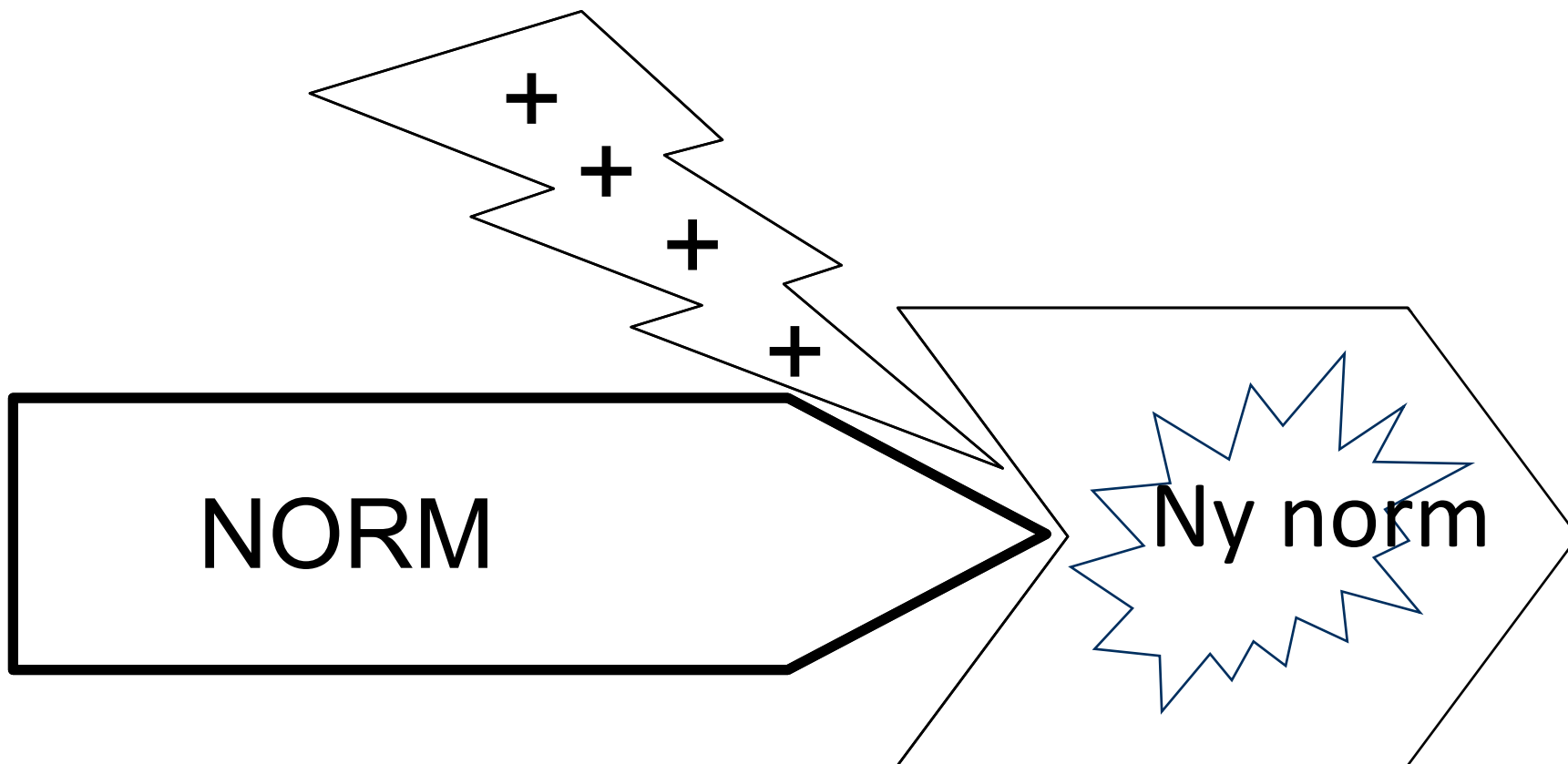
- Assimilering
- Särkoppling
- Transformerings

Normalisering, assimilering till, insocialisering i kärnverksamhetens norm och kultur

Marginalisering, särkoppling från kärnverksamheten

Transformerering av rådande kärnverksamhet

Lyckad jämställdhetsintegrering: transformerering till en jämställd norm och kultur

Varför ska vi leta efter genus?

- För att kunna **inkludera** istället för att (o)medvetet exkludera
- För att den person som verkar mitt i normen också ska kunna förstå, se och känna trots att den inte är drabbad
- För att kunna skapa en **jämställd norm**

Att synliggöra genus: vad ska vi leta efter?

- Könsmärkta värderingar
- Maktrelationer
- Formellt och informellt
- Regler (får/ska), normer (bör) och kultur (gör)

Att synliggöra genus

Fenomen att leta efter

1. Horisontell och vertikal könssegregering
2. Symboler, föreställningar och diskurser om kön
3. Ojämsställd interaktion människor emellan
4. Individens identitet i förhållande till vad som förväntas

OBS! Endast en aspekt syns i statistiken (1)
De tre övriga är kvalitativa bedömningar (2-4)

Jfr jämställdhetsmål

Bryt glastak och glasväggar,
ojämsställda livs- och arbetsvillkor

Eliminera stereotypa
könsbegränsningar

Bemästra härskartekniker med
demokratitekniker

Individen har kraft att forma
sin egen identitet

En könsblind mätbarhetsfälla

- När den strategiska jämställdhetsintegreringen har lyckats få in frågorna i den ordinarie styrningen, och den styrningen ensidigt bygger på kvantitativa mått, uppstår nya problem
- Ur ett genusperspektiv blir dilemmat tydligt när styrning och uppföljning indikerar att det är gott nog med små steg mot en jämnare könsfördelning

Mätbarhetsfällan

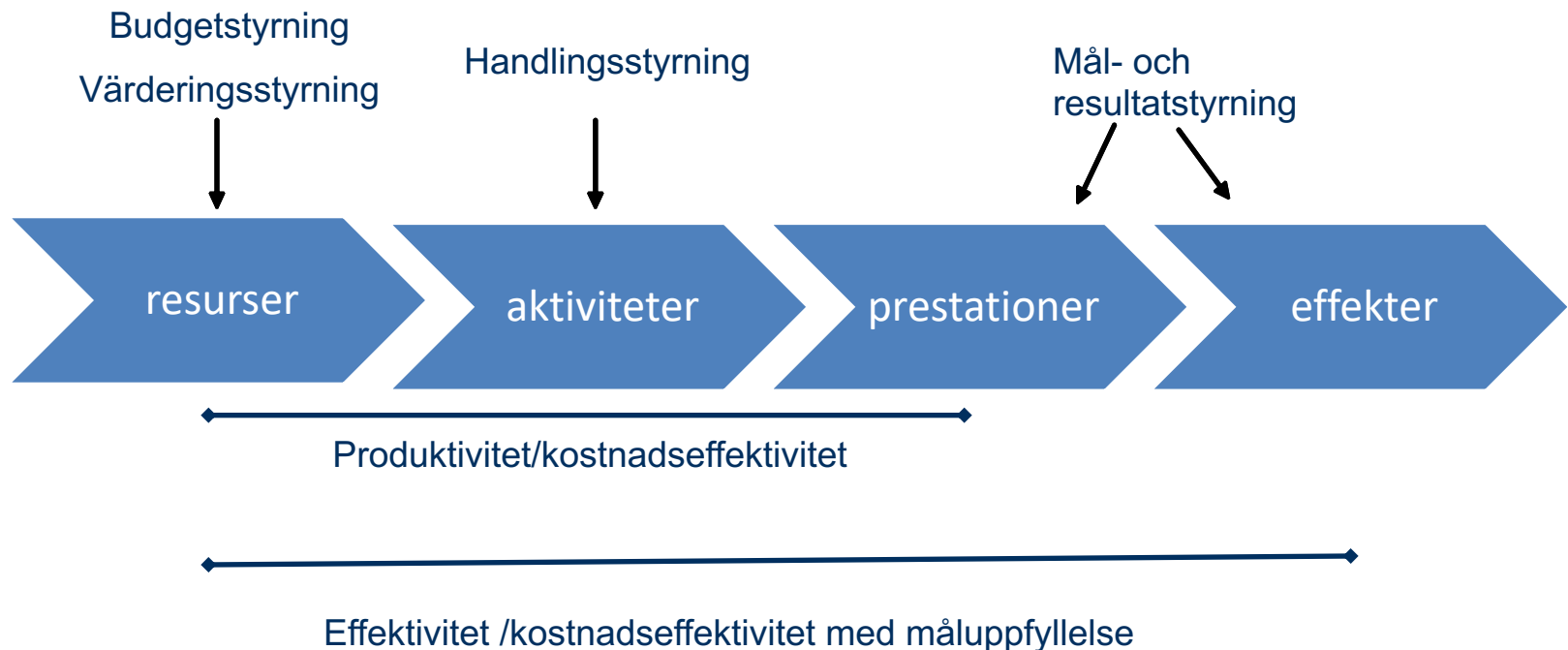
Målstyrningens mätbarhetskrav leder in i mätbarhetsfällan:

Jämn könsfördelning $\neq$ Jämställdhet

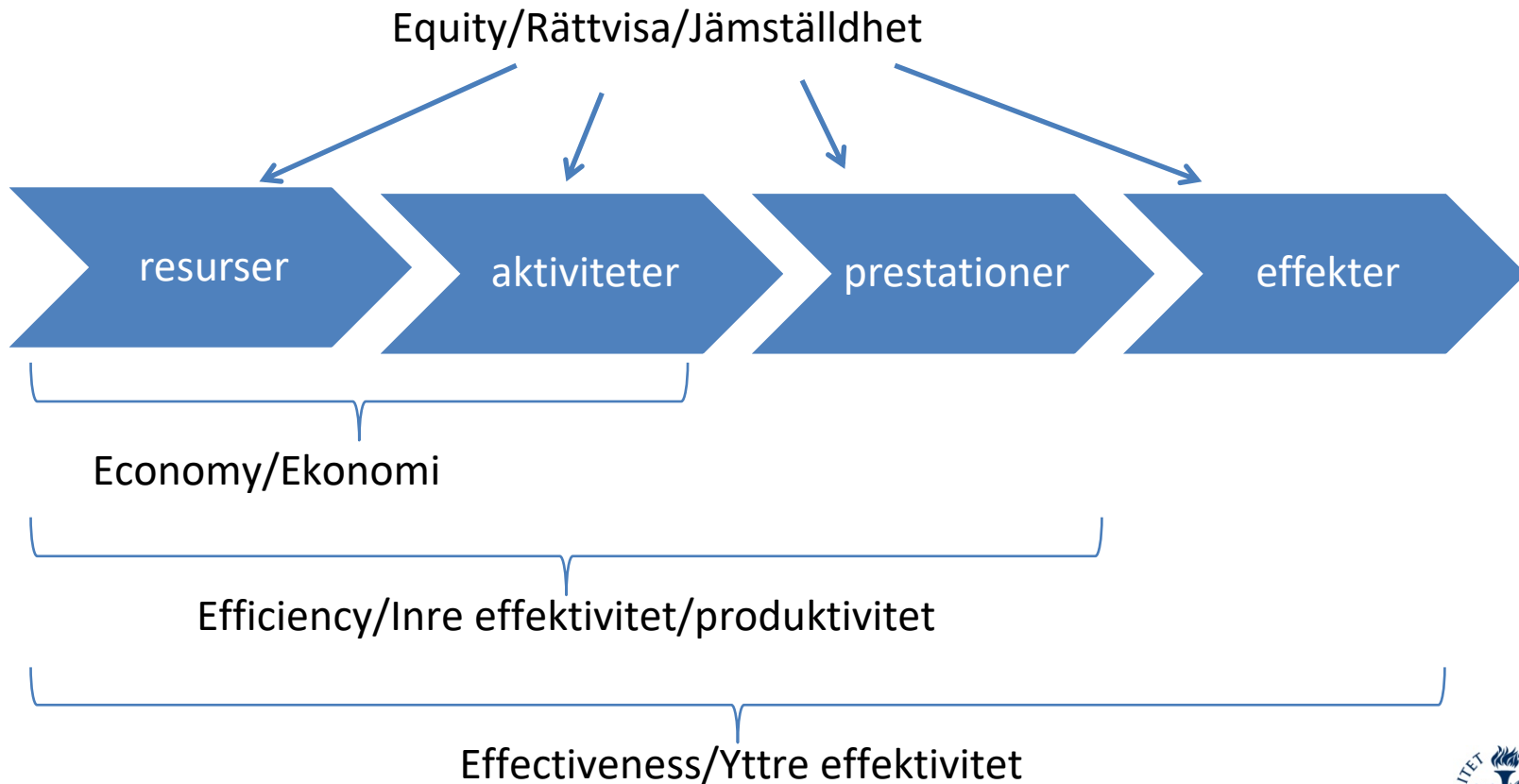
Jämför antal kvinnor och män i ett möte
med genusperspektiv på vad som händer under ett möte

 (Vem har tolkningsföreträde? Vems erfarenheter
 anses vara relevanta?)

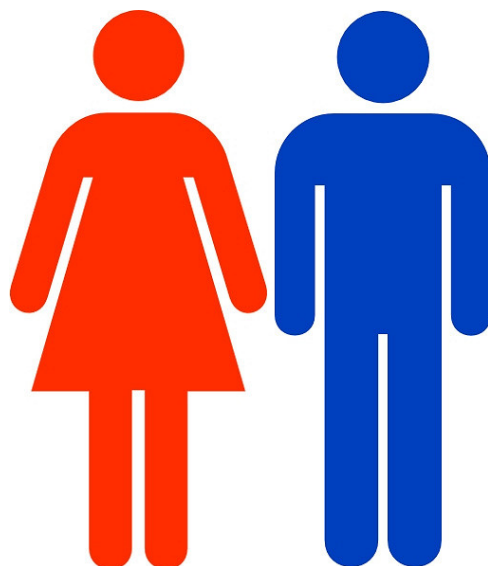
Resursomvandlingskedjan och styrformer

Styrningskonceptet 3E + E = 4E

Ekonomistyrningslogiken för mål- och resultatstyrning: mätbarhet

Mål- och resultatstyrning för jämställdhetseffekter

Svaghet:

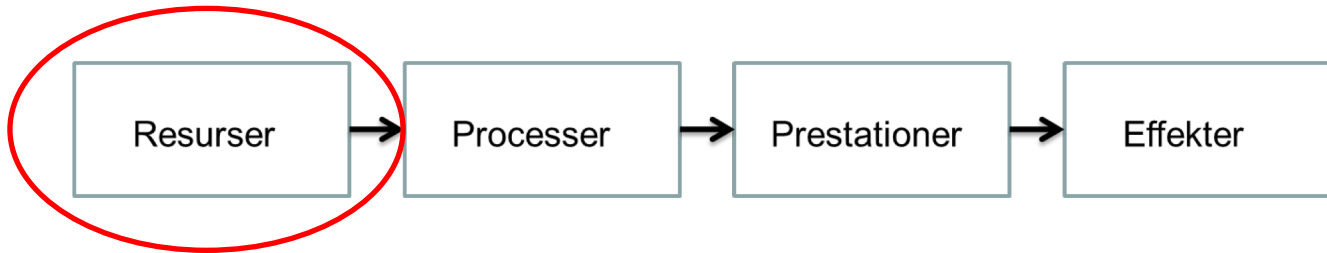
Riskerar att reducera jämställdhet till
ett kvantitativt perspektiv på kön
istället för
ett kvalitativt genusperspektiv på kärnverksamheten

Styrka:

Kan få upp jämställdhetsfrågor på agendan
Statistik och nyckeltal kan väcka väsentliga frågor

Mätbarhetens möjligheter

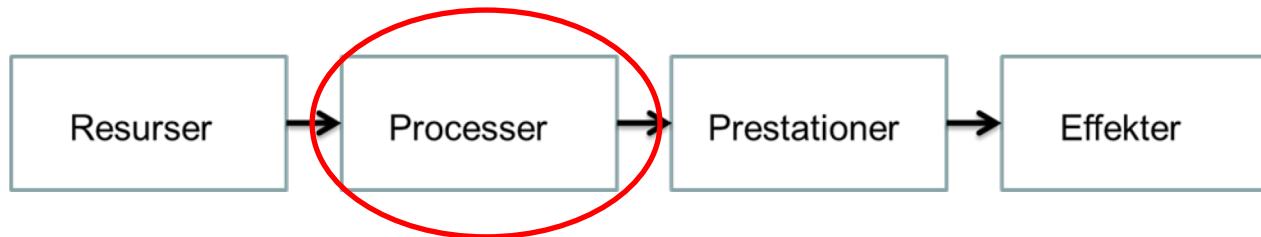
Resursstyrning

- Genusbudgetering (Gender budgeting) följer pengarnas könsuppdelning
 - Tips: nollbasbudgetering istället för inkrementalistisk budgetering
- Lägg in resurser för kunskap om genus och jämställdhet
 - Ger grunden för värderingsstyrning

Mätbarhetens möjligheter

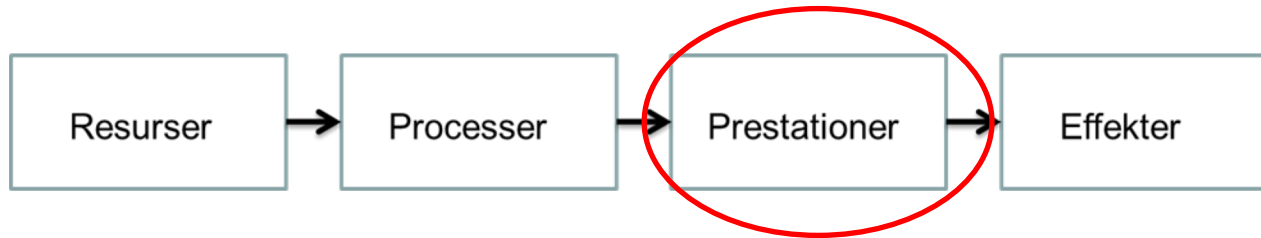
Process- och handlingsstyrning

- Räkna framtagna handlingsplaner och checklistor för jämställdhetsintegrering i kärnverksamheten

Mätbarhetens möjligheter

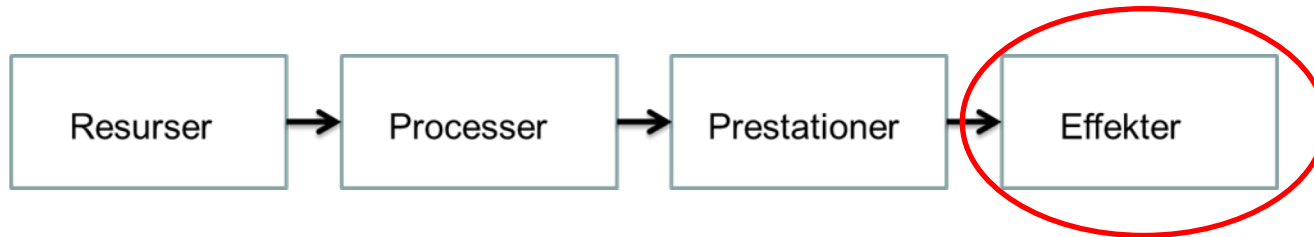
Prestationsmätning

- Räkna kroppar (sic!)
 - Räkna huvuden och räkna med dem!
- Räkna genomförda aktiviteter i jämställdhetsintegrerande syfte
 - Var noga med den kvalitativa analysen!

Mätbarhetens möjligheter

Effekter

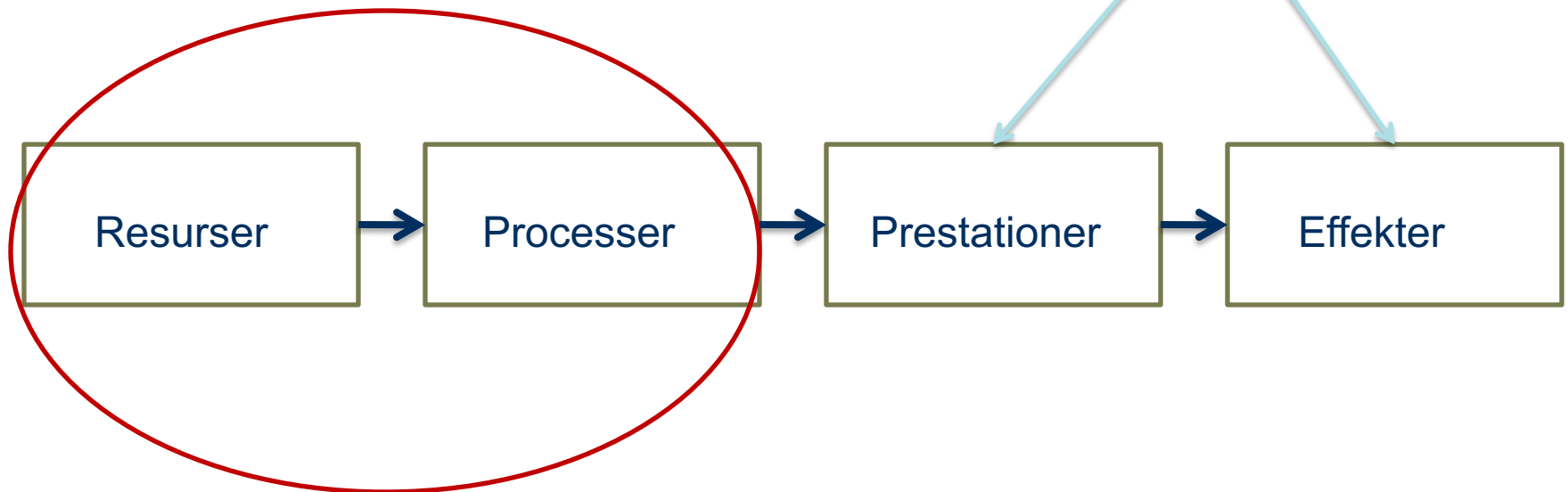
- Uppföljning av könsuppdelad statistik på rådande tillstånd
 - Nyckeltal som väcker intresse och frågor

Konsten att mäta det som inte kan räknas med siffror

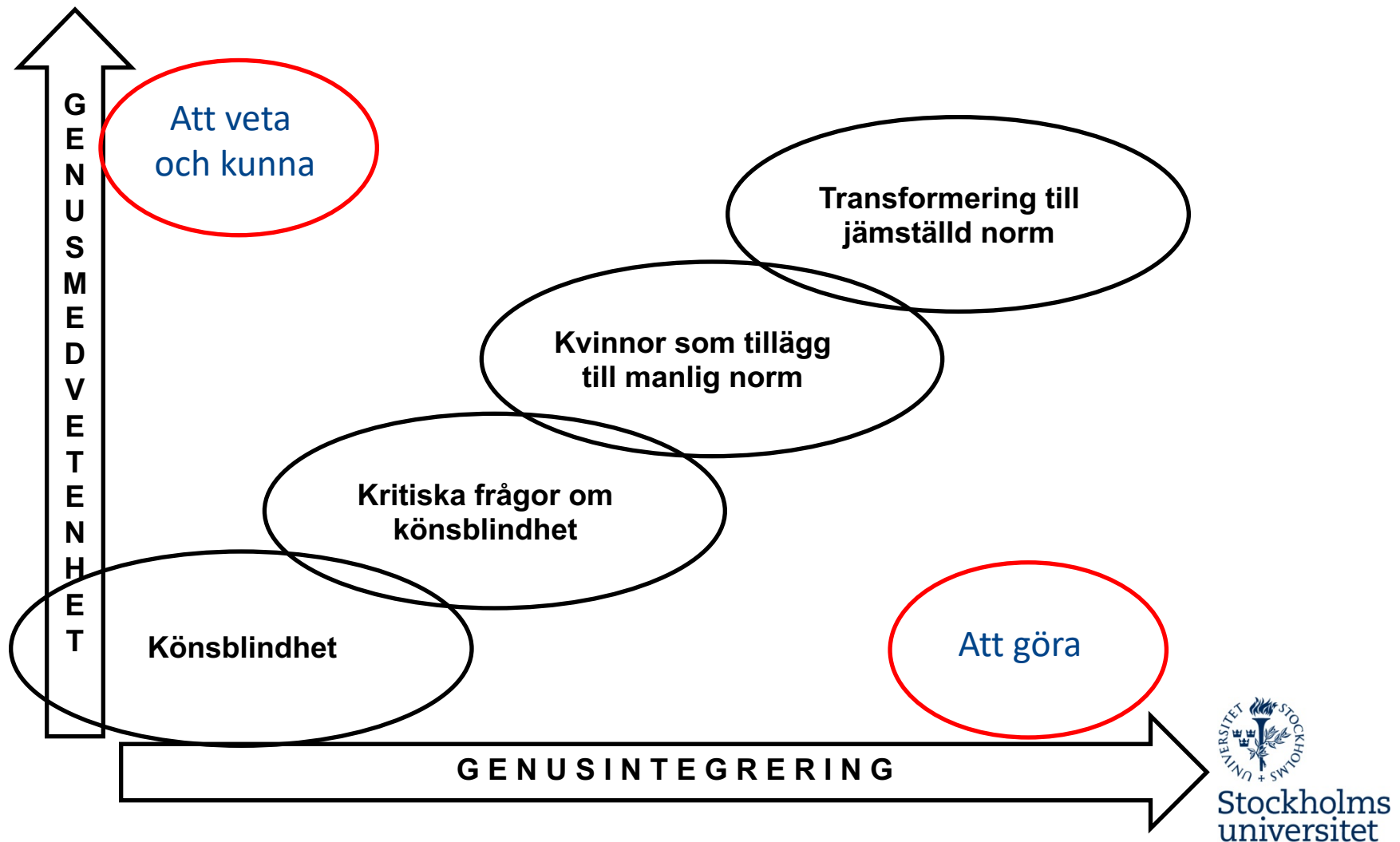
- Kräver kompetent genusanalys
- Planering räcker inte, kräver kvalitativ uppföljning och utvärdering ur genusperspektiv
- Belys med goda exempel
- Fokusera på jämställdhetsintegrering i processerna

Jämställdhetsintegrering som
medel: kunskap om genus som en
resurs, styrning av jämställda
värderingar i arbetsprocesserna

Jämställdhetsintegrering som
mål och resultat

Jämställdhetsintegrering – mål och medel

Förslag på frågor att tala om

- Finns det i din verksamhet
 - intresse för genus och jämställdhet?
 - goda exempel på genusintegrering i styrningen?
 - lämpliga ingångar till genusintegrering i styrningen?

Tack!

anneli.hayren@hig.se

eva.wittbom@sbs.su.se